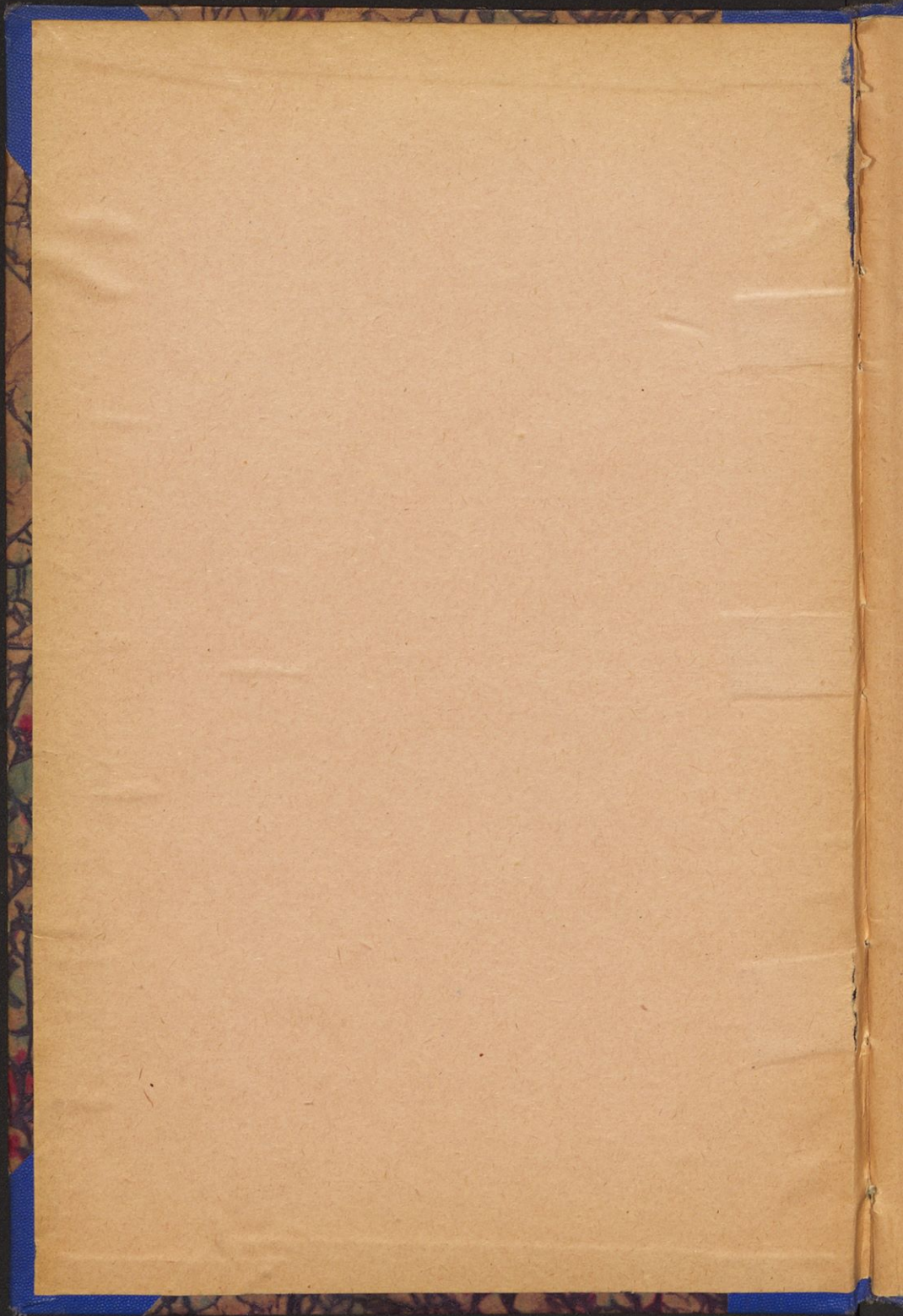

II.
B. 28978
e

Literarna biblioteka v Ljubljani *Dr. Vošnjak*

28978, II, B, e,
52

SLOVENSKI TABORI.

Za

prosto slovensko ljudstvo

spisal

dr. Jože Vošnjak.

Izdalo in založilo

slovensko politično društvo v Mariboru.

1869.

Tiskal Ed. Janžič.

03004971

I. Tabori — ljudski shodi.

V starodavnih časih, ko so Slovenci še bili svobodni gospodarji na svoji zemlji, imeli so lepo navado, zbirati se pod milim nebom, pod kako košato lipo, kedar je treba bilo; posvetovati se o kateri koli občinski reči. V teh zborih zvolili so si slovenski možje svoje župane in o časih vojske svoje vojvode. Pazljivo so poslušali besede modrih, izvedenih mož; povedal je vsak, kar je po svoji najboljši vesti vedel in znal; in ko so stvar dobro pretuhtali na vse strani, so konečno storili sklep, kterega se je potem vsak držal. Tačas so Slovenci imeli pravo ljudovlado.

Pozneje pa so si Nemci podjarmili naše slovenske dežele, in naši prededje postali so sužni nemškim žlahtnikom. Niso več smeli se zbirati in posvetovati, tem manje sami za-se kaj odločevati; ampak morali so slepo vbogati, kar so jim jihovi gospodarji — tujci — zapovedovali. Stare lipe so ostale na svojih mestih, kot živi spomeniki prejšnjih svobodnih časov, so vsako spomlad na novo ozelenele, slovenskih mož pa ni bilo, da bi v njih senci se shajali in sklepali za blagor Slovencev.

Nastopili so zdaj nekoliko svobodniši časi. Med drugimi pravicami dala se je vsem avstrijskim narodom, torej tudi nam Slovincem, postavna pravica, da se smemo zbirati pod milim nebom, — naj se nas tudi na tavžente skupaj pride, — in se posvetovati o vsem, kar se nam zdi, da bi bilo deželi in nam v prid. — Take shode imenujemo *t a b o r e*, ker so podobni starodavnim taborom, v kterih se je tudi ljudstvo shajalo po tavžentih, če je bilo treba braniti svoje pravice.

Tabor je tedaj postavno dovoljeni ljudski shod. Čem več ljudi se zbere, tem večo veljavo imajo njegovi sklepi. *Zato je dolžnost vsacega, ki mu je mar za blagor in napredek svojega naroda, vdeležiti se pri taborih, vsaj pri tistih, h kterim lahko dohaja.* Ne sme se pa misliti, da bi se vse to, kar se na taborih odločuje, tekoj zgodilo. Tabori nimajo pravice, postave dajati; na taborih se sme le posvetovati in izrekati želje. Vendar bodo morali te od ljudstva izrečene želje v poštev jemati oni, ki dajejo postave. Postave izdelujejo in dajejo v našem cesarstvu deželni in državni poslanci s presvitlim cesarjem vred. Poslanci so od ljudstva izvoljeni; morajo tedaj *ljudstvo* zastopati in se vedno tako vesti, kakor ljudstvo želi, ki jih je izvolilo. Mnenje ljudstva poslanci najlože

in najhitreje pozvedó po taborih. Zato so tabori tako imenitni in če ravno nimajo pravice, postav sklepati, imajo vendar velik vpliv na postavodajo.

Slovenci so to koj spoznali in kjer koli se je sklical tabor, prišli so v tako ogromnem številu, da se je ves svet čudil politični zrelosti našega naroda.

II. O čem se je razgovarjalo in sklepalo na dosedanjih slovenskih taborih?

Razgovarjalo se je na vseh taborih:

1. O zedinjenji vseh Slovencev v eno slovensko kronovino z deželno vlado in deželnim zborom v Ljubljani;
2. o vpeljavi slovenskega jezika v šole; ino
3. o vpeljavi slovenskega jezika v uradnije.

1. Slovenska kronovina.

Zakaj hočemo zedinjeni biti vsi Slovenci v eno kronovino?

Nas Slovencev je za vsem pol drugi milijon, ki vsi eden in isti jezik govorimo in pišemo, ki od Mure in Drave do jadranskega morja, od Triglava do Sotle in Kolpe nepretrgano živimo. Ni jih med nami Nemcev — razun nekoliko Kočevarjev na Kranjskem, in nekoliko naseljenih Nemcev v naših mestih in trgih, posebno v Mariboru. In vendar smo Slovenci razdeljeni pod 6 deželnih zborov in 5 deželnih vlad.

Mi *štajerski Slovenci* — 420.000 — spadamo pod nemški Gradec in smo z 700.000 Nemci zvezani v štajerski vojvodini. Naša deželna vlada je v nemškem Gradcu, naše deželne poslance moramo pošiljati v nemški Gradec, kjer jih je potem v deželnem zboru 7 slovenskih mimo 56 nemških. Že iz tega je razvidno, da glas slovenskih poslancev, ki so v toliki manjšini, se zgubi pred nemškimi. Naša deželna priklada, ktere plačujemo na leto več, nego 300.000 gold. potuje v nemški Gradec. Sploh sklepajo in odločujejo o naših slovenskih zadevah in potrebah Nemci, ki ne vedó, kje nas Slovence čevelj tiši, ker še našega jezika ne umejo ali ga celó zaničujejo. Naj si nas je torej v štajerski vojvodini 420.000 Slovencev, vendar nemška večina dež. zbora ne mara za tirjatve, ki jih v imenu svojega naroda izrekajo slovenski poslanci. Slovenci bi potrebovali kmetijskih in vinorejskih šol, ker se najbolj pečamo s kmetijstvom in vinarstvom; privolila se nam pa vendar nobena taka šola ni. Napravila se je le blizo Gradca velika nemška kmetijska šola, za katero cela dežela na leto 10.000 goldinarjev plačuje; blizo Maribora pa se bo ustanovila vinorejska

šola, v kateri se bo *nemški* podučevalo. Koliko koristi bomo pa imeli mi *Slovenci* od *teh* šol, ki jih vendar s svojimi denarji vzdrževati pomagamo, ker so nam roke zvezane?

Tudi o ljudskih ali farnih in srednjih šolah sklepa in še bode sklepal deželni zbor. Mesto pa, da bi poslušal besede slovenskih poslancev, kot edinih pravih zastopnikov slovenskega naroda, se je bati, da se bo ravnal le po sporočilih naših protivnikov — *nemškutarjev* — in poduku na veliko škodo šole na Slovenskem tako vredoval, da bodo služile ponemčevanju, ne pa omiki našega naroda.

V naših kancelijah se piše skoro čisto le *nemški*, mesto da bi se slovenski pisalo za *Slovence*. Deželni zbor v Gradci, ki ima nalogo skrbeti, da se *Slovenem* ista pravica godi, kakor *Nemcem*, bi moral od vlade tirjati, naj jeni uradniki na Slovenskem slovenski pišejo. Tega pa ni storil nego še nasprotoval je slovenskim poslancem, ko so to od vlade naravnost tirjali.

Kaže se tedaj očevidno, da je *nam štajarskim Slovenem zveza z Nemci v štajarski vojvodini v veliko škodo*, in da se naše pravične želje nikoli ne bodo izpolnovale, in naše blagostanje ne povišalo, dokler nismo vsi *Slovenci* zedinjeni v eno slovensko kronovino. Naj mi nikdo ne ugovarja: Toliko sto let smo že v tej zvezi, naj pa še bo za naprej, zakaj bi se razrušili? Prijatelj, ko bi ti služil 20 ali 30 let pri enem gospodarji za hlapca, zdaj pa bi se ti ponujalo, da lahko postaneš sam svoj gospodar: bi se li tudi temu branil, rekoč: *Že 20 ali 30 let služim za hlapca, bom pa rajši hlapec še za naprej?* Gotovo ne boš tako govoril, temuč z obema rokama boš segel po lastnem gospodarstvu. Mi *Slovenci*, odkar smo zgubili svojo staro svobodo, služimo eden *Nemcu*, drugi *Lahu*, tretji *Madjaru*, namesto da bi na svoji slovenski zemlji mi bili gospodarji, a vsi drugi pa kot pošteni deželani mirno med nami živeli!

Še huje ko nam *štajarskim Slovenem*, se godi našim slovenskim bratom na *Koroškem*, katerih je 120.000, ki pa še enega poslanca nimajo v *nemškem* deželnem zboru v *Celovci*.

Goriški in *istrski* *Slovenci* in *tržaški Primorci* so zvezani na *Lahe*, ki jim ravno tako skušajo zavirati vsak narodni napredek, kakor nam *Nemci*.

Le v *Kranjski deželi* je deželni zbor po večini *slovenski*, pa še tudi tam skuša *nemškutarstvo* premagati in slovenstvo tiščati v kot. Kako vse drugače bi bilo, ko bi vsi *Slovenci* svoje poslance poslali v eden deželni zbor, ko bi vsi *Slovenci* mesto pet cesarskih namestnikov imeli le eno deželno vlado z enim cesarskim namestnikom! Potem še le bi *Slovenci* bili zopet gospodarji v svoji deželi, bi sklepali sami o svojih zadevah in bi gotovo sami najbolj pogodili, kaj nam v blagor služi.

Naravno je, da bi bilo glavno mesto slovenske kronovine bela Ljubljana, in da bi tam moral imeti svoj sedež slovenski deželni zbor in deželna vlada.

Kakor je za življenje treba živeža, tako je nam Slovencem, ako hočemo kot Slovenci priti do večje veljave in blagostanja, neobhodno potrebno, da se vsi zedinimo v eno slovensko kronovino. Ta je prva, in zato so vsi slovenski tabori to željo enoglasno izrekli. —

2. Vpeljava slovenskega jezika v šole.

Tudi o tej stvari se je pri vsakem taboru razgovarjalo. Zakaj so *ljudske* ali farne šole? — Da se otroci v njih izrejšajo v krščanskem duhu in se naučijo vsega, česar jim bo v življenji potreba, kolikor se to v štirih letih doseči da, to je: brati, pisati, računati, nekoliko iz naravopisja, zemljepisja, o kmetijskih delih, vinarstvu in sadjereji itd. Ako se vsega tega otroci le nekaj naučijo, imajo dosti posla. Vpraša se, v katerem jeziku se naj otroci v šoli vsega tega naučé. To vprašanje je prav za prav čudno.

Najpriprosteji človek bo brez pomišljanja odgovoril: Otroci se morajo podučevati v istem jeziku, ktereга znajo, ktereга doma govore; pri Nemcih v nemškem, pri Angležih v angleškem, pri Slovanih sploh v slovanskem, tedaj pri nas Slovencih v slovenskem jeziku! To je edina naravna pot, da se otroci najhitreje izurijo v vseh vednostih. Ljudske šole niso nikjer zato, da bi se v njih otroci tujih jezikov govoriti učili. Kako bedasto in nepremišljeno tedaj delajo tisti ljudje, ki so sicer po rodu Slovenci, ki se pa sramujejo svojega slovenskega jezika, in v enomer kričijo: „Šole morajo biti nemške!“ S tem tirjanjem te nemškutarske reve, zmočene od tujih nam Slovencem sovražnih ljudi, kažejo, da pač ne vedó, zakaj da so domače šole. Sami so ob svojem času zastonj hlače trgali po šolskih klopéh, ker niso šole pametno vravnane bile. Naučili se niso niti nemškega, niti slovenskega; postali so polovičarji in v svoji nevednosti zdaj ne spoznajo, kaj je krivo bilo, da se ničesa niso naučili. Temu je edino to krivo bilo, da se je v šolah le na to gledalo, da so si šolarji nekaj nemških besed v glavo vbili; vse drugo pa, česar je človeku vedeti potreba, se je zanemarilo.

Ljudske šole so namenjene vsemu ljudstvu. Zato se mora v njih, da so res koristne vsemu ljudstvu, podučevati v domačem, ne pa v tujem, otrokom nerazumljivem jeziku. To pripoznava vsak pameten človek, to se godi po celem svetu; le pri nas Slovencih bi se narobe ravnalo, kakor da bi se nam nalašč htela zapirati pot do vednosti in do večje omike! Ljudske šole imajo le tam dober uspeh, kjer so osnovane na podlagi maternega jezika, to je: kjer učitelj z otroci govori in jih podučeva v maternem jeziku.

Vsi dosedanji slovenski tabori so toraj enoglasno tirjali: „V vseh javnih šolah na Slovenskem se ima podučevati v slovenskem jeziku!“

Nekteri tabori so tudi željo izrekli, naj se ustanovi v Ljubljani *slovensko vseučilišče*, da bi namreč više šole, slovensko osnovane, slovenskemu narodu podajale narodne, slovenske gosposke, in naj bi modrice enkrat tudi na slovenski zemlji svoje svetišče imele, bistre slovenske glavice pa priložnost, vrlo se izuriti in tako častne mesta zasesti na slovenskeji zemlji!

3. Vpeljava slovenskega jezika v uradnije in kancelije.

Če Slovenec stopi v uradnije, naj si bo zarad kake tožbe, ali kake druge razprave, pove v slovenskem jeziku, kar ima povedati, uradnik pa vse zapiše v nemškem, in skoncema mora Slovenec podpisati ali podkrižati zapisnik, ki je spisani v njemu nerazumljivem jeziku. Da je to velika napaka, vsakdo previdi; in vendar se zastonj poganjamo, da bi se dala vsaj enkrat tudi našemu jeziku ista pravica, ki jo vživa vsak drugi jezik. Saj naš slovenski jezik ni manj bogat, niti manj olikan, kakor drugi. Skoro v vseh vednostih imamo v slovenskem jeziku spisanih knjig; a za kancelije bi ne bil, v kterih se le to zapisuje, kar dotična stranka pove? Naš jezik je popolnoma sposoben za vsako pisanje, naj se ga le nauči, kdor med Slovenci ob slovenskem kruhu živi.

Slovenec dobiva iz kancelij nemške poklice, nemške razsodbe; notarji mu pišejo nemške pogodbe, odvetniki ga tožijo nemški. Kako sitno za Slovenca, si vsakokrat iskati tolmača. Koliko nepotrebnih stroškov, koliko nepotrebnih potov! In pri tem večkrat velike pomote, zgube na premoženji in časti. Postave sicer za-ukazujejo, naj se na Slovenskem v kancelijah piše slovenski; glasoviti §. 19. osnovnih državnih postav zagotavlja vsakemu avstrijskemu narodu njegovo narodnost; a kaj pomagajo vse še tako dobre postave, če se ne izvršujejo? In da se pri nas ne izvršujejo, to nam kaže vsakdanja skušnjava. Uradi ali kancelije so zavoljo ljudstva; dela se pa tako, kakor da bi vse ljudstvo bilo na svetu *le zavolj uradnikov*. Ker je tem težavno v slovenskem jeziku ure-dovati, ne marajo za dotične postave, ki naravnost zapovedujejo, kedaj da se more slovenski pisati; ne marajo za enoglasno izrečene želje vseh Slovencev, ki se zavedajo svoje narodnosti in po cesarjevih besedah: Enaka bremena, enake pravice! tirjajo vpeljavo svojega jezika v vse uradnije. —

To so tedaj najvažniši sklepi, ki so jih storili dosedanji slovenski tabori.

Zakaj se pa ni še tudi o davkih razgovarjalo, utegne kteri bralec vprašati. Davki nas zelo tiščijo, so v kratkih letih do take viso-

kosti dorastli, da je komaj mogoče jih doplačati. Da bi se davki znižali, naj bi sklepali tabori. Res da noben tabor ni naravnost tirjal, naj se ponižajo davki. Samo s tem, da bi tabor to tirjal, bi nič ne bilo doseženo. Davki so zato tako visoki, ker ima država in dežela tako obilnih plačil na vse strani. Največ plačila ima država za obresti za državni dolg, potem za armado, za uradnike, nekoliko za šole itd. Dokler se ne znižajo ta plačila, se tudi davki ne morejo zmanjšati. Kdor hoče manjše davke, mora dokazati, kde bi se pri državnih in deželnih plačilih kaj dalo prihraniti. Kar se tiče državnih stroškov, bi se dalo prihraniti pri armadi, ktera je za mirne čase nezmerno velika; število cesarskih namestnij bi se dalo zmanjšati, ko bi bile deželne vlade le v Pragi za Čeho-Slovane, v Lvovu za Gališko, na Dunaji za Nemce, v Ljubljani pa za Slovence. Odpadlo bi potem osem deželnih vlad ino se jako zmanjšalo število uradnikov. O tem pa se je razgovarjalo na vsakem taboru in sklepalo, naj se zedinijo vsi Slovenci v eno kronovino. Korist tega zedinjenja bi mi Slovenci tudi čutili pri deželni prikladi. Ta znaša pri vseh Slovencih več ko 1 milijon geld. na leto. Koliko in kaj vse bi se dalo s temi novci izpeljavati na prid Slovencev!

Sklepi naših taborov, če ravno niso naravnost tirjali ponižanje davkov, so vendar vsi taki, da bi po njih izvršitvi državni in deželni stroški in po tem tudi davki se lahko znižali.

III. Koliko in kje so bili slovenski tabori?

Marsikteri, ki te vrstice prebira, bil je pri tem ali onem slovenskem taboru; vendar jih je še mnogo med vami, ki samo po glásu vedó o taborih in si, Bog si ga vedi, kaj zastran te stvari domišljujejo. Peljati vas toraj hočem vsaj v duhu od tabora do tabora, da se vam vsem, ki do zdaj še niste bili pri nobenem, vname želja, se vdeležiti enega teh shodov slovenskih mož; vam pa, ki ste že pri enem ali drugem bili pričujoči, vzbujam spomin, kaj ste sklepali s povzdignjenimi rokami na korist našega naroda in domovine.

1. Tabor v Ljutomeru 9. avgusta 1868.

Prvi slovenski tabor sklicali so rodoljubni možjé med Dravo in Muro, ki na meji slovenstva stoje kot neomahljivi stražniki našemu norodu in se ne dajo motiti sladkoustnim obetanjem zvitih protivnikov, niti ustrašiti njih grozenjem. Kakor so zmirom v prvi vrsti, kedar gre braniti narodu pravice, so si tudi v posebno čast šteli, sklicati prvi tabor in tako živi mejnik postaviti vrivajočemu

se tujstvu. Slava jim in hvala v imenu vseh Slovencev, katerih ponos so vrli možaki med Dravo in Muro!

Solnce je 9. avgusta vroče pripekalo, ko se je ob 2 popoldne ljudstvo začelo zbirati na taborišči. Blizo trga je z visokim drevjem obsenčen gaj, in tam je bil dobro izbrani kraj za taborovanje; v sredi oder za govornike, okinčan s praporji in venci, na dveh straneh odra za godbe. Že prejšni večer začeli so prihajati daljši gostje, največ pa jih je prišlo 9. aug., med njimi deputacija Sokolcev iz Ljubljane, mnogo rodoljubov iz Ptuja, Maribora, Celja, Žavca itd. Še iz Marnberga od sv. Antona so prišli bili nekteri kmetje; največ se ve jih je bilo iz domačega, potem iz ormuškega in radgonskega okraja. Zbirališče gostov je bila „Čitalnica“ v Ljutomeru, kjer se je vse trlo ljudi, od koder se je zbrana množica ob $\frac{1}{2}$ 3 podala na taborišče s praporji in godbo, pozdravljena od gromecih možnarjev. Tam je že čakalo kacih 7000 ljudi in zdaj se je v pričo cesarskega komisarja začelo taborovanje. Dr. Klemenčič iz Ljutomera, znani rodoljub od nekdanj in duša vsemu narodnemu razvitku v ljutomerskem okraju, pozdravljaj je zbrano ljudstvo in nasvetoval za predsednika Dr. Razlag-a, rojaka tamošnjim ljudem, ki ga je tudi ljudstvo z navdušenjem sprejelo. Potem so govorili: Kukovec, posestnik, Rajč iz Haloz o vpeljavi slov. jezika v šole in o zadinjenji vseh Slovencev v eno kronovino. Dr. Zarnik, sedaj kranjski dež. poslanec, je tirjal, naj tudi duhovske uradnije v slovenskem jeziku uredjujejo; Dr. Prelog, za tamošnji okraj deželni poslanec, povdarja deželno priklado in sploh visokost davkov, in tirja, da se iz deželne blagajnice tudi za nas Slovence ustanovijo slovenske kmetijske in srednje šole. Dr. Vošnjak govori o §. 19 osnovnih drž. postav, ki nima nobene veljave, dokler se djansko ne vpelje itd. Ljudstvo je pazljivo poslušalo in navdušeno sprejelo vse sklepe. Potem je prvosednik tabor končal, ki se je vršil v najlepšem redu. Ljudstvo pa je večidel še do trde noči ostalo na taborišči, razgovarjaje se o tem, kar je slišalo in radovajé se godbe in umetalnega ognja, ki se je zvečer vžgal.

Zdaj pa zapustimo prijazne vinske gorice in prekrasno mursko polje in se podajmo v ne manj krasno savinsko dolino k vrlim Žavčanom, ki od nekdanj slové zarad svojega rodoljubja in gostoljubnosti.

2. Slovenski tabor v Žavci, 6. septembra 1868.

Minulo je komaj mesec dni in sopet se je zbralo slovensko ljudstvo na klic Žavških rodoljubov v tako ogromnem številu, kakor bi bila oklicana črna vojska in bi slovenski možje od vseh strani skupaj hiteli, odbit napada sovražnikov. Taborišče je bil velik

travnik tik trga, okoli in okoli okinčan s slovenskimi zastavami, v sredi oder za odbor, govornike in cesarskega komisarja, na obeh straneh godbe in nekoliko v stran topovi, ki so z daleč donečem gromenjem svetu naznanjevali, da Slovenec praznuje slovesni dan vstajenja svojega naroda. Ob treh, ko se je začelo taborovanje, zbrano je bilo okoli odra več ko 15.000 slovenskih mož, med njimi ljubljenci naroda, Sokolci iz Ljubljane, domoljubi iz vseh krajev slovenskega sveta, iz Ljubljane, iz gorenjskega, dolenskega in notranjskega Kranjskega, iz tržaške okolice, iz Koroškega, iz Zagreba, iz Gradca itd. v celjskem, gornjegraškem, in vranskem okraji ga pa menda ni bilo možkega doma ostalo pri hiši, vse se je napotilo k taboru. Dosti ljudi je tudi bilo iz laškega, in šmarskega okraja. Vsi bližnji trgi in vasi prišli so s svojimi zastavami. Na 100 vozovih pripeljalo se je 1200 gostov, ki so do Celja prišli po železnici. J. Zuža, deželni poslanec, nagovori zbrano ljudstvo in razloži važnost taborovanja; za prvosednika nasvetuje Dr. J. Vošnjak-a, ki si zbere za zapisnikarje gg. Tomšič-a in Jurčič-a. Prvi govori Dr. Ploj iz Ljutomera o vpeljanji slov. jezika v uradnije. Dr. Zarnik podpira ta predlog in želi, da bi tudi vse duhovske oblasti s slovenskim ljudstvom občevala v slovenskem jeziku. Dr. Razlag tirja, naj se na deželne stroške ustanovi slovenska kmetijska šola. O vpeljavi slov. jezika v šole govori B. Rajč; o zedinjenji vseh Slovencev v eno kronovino pa Dr. J. Vošnjak.

Sprejeti so bili vsi sklepi z največim navdušenjem in tabor se je končal v najlepšem redu, če ravno so nemškutarji iz Celja podšuntali in vpijanili nekatere postopače, da bi ljudstvo motili in skušali kak pretep začeti. Spodletel pa jim je ta ljubeznjivi namen in Slovenci so pokazali, da se vedo potegovati za svoje pravice, pa le po postavnem potu.

Zvečer je bil trg lepo razsvetljen, umetalni ogenj je zanimal še zbrano ljudstvo, po gorah pa so goreli kresi, kakor oznanovalci prebujenja Slovencev.

Zdaj pa, dragi bralec, me spremljaj po železnici skozi celo kranjsko, kjer je bilo l. 1868 nekako neugodno, da niso sklicali nobenega tabora, čez otožni Kras, mimo slovenskega Trsta do južne meje Slovenije v prelepe goriške kraje, kjer trta na visokih brajdah sladko kapljico rodi in murbino drevje obilen živež svilnemu črvičku daje. Kakor mi proti Nemcem, se morajo tamošnji Slovenci bojevati proti Lahonstvu, ki jim če spodkopati narodnost in jih vklenjene držati v stari tužnosti. V tem boji skazali so se in se skazujejo Goričani in Primorci prave junake in ni se nam bati, da bi Lahonstvo še dalej drlo v slovensko deželo.

Kot narodni čuvaji na južni meji sklicali so toraj goriški rodoljubi

3. Slovenski tabor v Šempasu 18. oktobra 1868.

Šempas leži na cesti, ki pelje iz Gorice v Ipavsko dolino, pod strmimi planinami. Tik ceste bilo je taborišče na zelenem travniku. Povsod, posebno nad odrom so vihrale velike slovenske zastave. Taborci so prihajali v velikih trumah peš in na vozeh in prepevaje slovenske pesmi so se zbirali okoli odra. Bilo je, ko se je začelo taborovanje, gotovo 10.000 ljudi zbranih, vmes dosti mestnih, tržkih in vaških praporjev. Dr. Lavrič iz Ajdovščine pozdravljajl je s krepkimi besedami zbrano ljudstvo, ki ga je enoglasno izvolilo za prvosednika. Korist zedinjenja vseh Slovencev v eno slovensko kronovino je temeljito dokazal Dr. Tonkli iz Gorice; Dr. Vošnjak, kot zastopnik štirskih Slovencev, je ostro grajal vlado, koja je zabranila ta dan Slovcem, ki so šli k taboru, iti skozi Goriško mesto. Vpeljavo slovenskega jezika v šole je izvrstno zagovarjal J. Nabergoj, dež. poslanec tržaške okolice; slovensko uradovanje v vseh uradnijah Dr. Lavrič. G. Dolenc iz Gorice dostavlja, da se naj javne službe podade le domačinom, kterih je veliko število tudi zvunaj slovenskih krajev, med tem ko se tujci redijo ob slovenskem kruhu. E. Klavžar, dež. uradnik v Gorici, tirja, da se uraduje v škofijskih in sploh crkvenih uradih po slovenski. Živic, posestnik na Skopem, želi, da naj se napravijo nektcre slovenske glavne šole na Goriškem in naj se tem pridruži poduk v kmetijstvu.

Vse to je zbrana množina enoglasno in navdušeno sprejela in kakor prejšna dva tabora vršil se je tudi ta v najlepšem redu, da pač ni bilo treba žandarjev, ki so z nasajenimi bajoneti povsod stražili. Godba, umetalni ogenj, kresi na gorah so tudi tu razveseljevali taborce, kterih je dosti še le pozno po noči se domu podalo.

To je bil poslednji tabor v letu 1868. Nastopila je zima ino vstavila vsako taborovanje. Komaj pa je nova spomlad sopet ozelenela gozde in travnike, so iz zimskega spanja tudi vstajali slovenski tabori v veseli dokaz, da se zmirom krepkejše razvija naša narodnost in zmirom resneje tirja svoje pravice.

Goriški Slovenci so končali 1. 1868 taborovanje, in Goriški Slovenci so ga sopet začeli 1. 1869. Sklicali so

4. Tabor v Brdih 25. aprila 1869.

Ta tabor bi imel biti 18. aprila, a vlivalo je ta dan tako močno, da se je moralo preložiti taborovanje na prihodnjo nedeljo 25. aprila. Vkljub tej zmoti zbralo se je 7000—8000 ljudi na lepo okinčanem travniku pri potoku Reki. Ko se je začelo taborovanje, pričel je dež rositi, vendar ni to motilo ljudstva, ostalo je

do konca na taboru, pazljivo poslušalo vse govornike in sprejelo vse sklepe enoglasno. Dr. Žigon, dež. poslanec in posestnik v Šmartnem pozdravljal je taborce in nasvetoval za prvosednika Dr. Tonkli-ja iz Gorice. Za zedinjenje vseh Slovencev v eno kronovino govoril je prosti kmetovalec Ivan Toros iz Medane. Vpeljavo slovenskega jezika v uradnije zagovarjal je E. Klavžar in zraven slov. uradovanja v javnih kancelijah je tudi sprožil tirjatvo: naj slovenski poslanci v goriškem deželnem zboru govorijo slovenski in naj se zborovi sklepi tudi v slovenskem jeziku vladi predlagajo. Dr. Lavrič je potem zagovarjal potrebo dobrih ljudskih šol, posebno tudi za Brde, kjer ni skorej nobene in puščevanje v vseh javnih šolah v slovenskem jeziku. M. Doljak, vrli solkanski župan, razlagal je korist in potrebo železnice, ki bi se naj iz Koroškega čez Predel do Gorice, ne pa čez laški Videm po tuji zemlji peljala. Glede na to, kar je morala Goriška dežela za druge žrtvovati, moramo, je rekel železnico po Goriškem vladi ne le priporočati, ampak naravnost od nje tirjati.

Tabor se je končal popolnoma redno z navdušenim klicem: Živijo cesar! in živila Slovenija!

5. Tabor v Sevnici 2. maja 1869.

Sklicali so posavski rodoljubi na nedeljo po briškem taboru. Bil je lep spomladanski dan, čista Sava je mirno tekla v globoki strugi, kakor da se je čudila množici ljudstva, ki se je iz kranjske strani prevažalo na štajarsko. Že zjutraj so se začeli zbirati taborci; po železnici so prišli rodoljubi iz Breže in Hrvaškega: opoldne pa je poseben vlak od zidanega mosta pripeljal goste iz Ljubljane, duputacijo Sokolcev, iz Celja, Maribora itd. Po celem trgu sevniskem vihrali so slovenski praporji, dva slavoloka pozdravljala sta taborce. V Čitalnici so se zbirali gostje; ob $\frac{1}{2}$ 3 so se podali od godbe spremljani na taborišče, ki je bilo blizo trga, okinčano s slov. praporji. Sevnica še ni videla toliko zbranega ljudstva.

Blizu 7000 ljudi je v gnječi stalo okoli odra in težko pričakovalo začetek taborovanja. Mesto dež. poslanca A. Lenčeka, ki je žalibože bil zbolel, kateremu pa gre največa hvala, da se je vršil ta tabor, pozdravljal je zbrano ljudstvo Dr. Razlag iz Brežic. Za prvosednika je bil enoglasno izvoljen Dr. Servec iz Maribora. Prvi je govoril župnik Ripšelj iz Loke o vpeljavi slovenskega jezika v šole in tirjal, naj se ne samo v ljudskih in srednjih šolah v slovenskem jeziku poučuje, ampak se napravi ali slovensko vseučilišče ali vsaj posebno pravniško učilišče za Slovence v Ljubljani. Vpeljavo slovenskega jezika v uradnije zagovarja Dr. Servec in tirja, da se naj slovenski jezik vpelje v sve kancelije, kjer se

opravlja s Slovenci. V ta namen hočemo najpred sami slovenski jezik rabiti pri vsaki priložnosti za svoje dokazna pisma, za dopise in prošnje k državnim uradnijam. Od visoke vlade pa tudi tirjamo rabo slovenskega in le slovenskega jezika v vseh kancelijah na Slovenskem. Dr. Zarnik dokazuje, kako potrebno in koristno bi bilo zedinjenje vseh Slovencev v eno kronovino in sklene, da ni nobene druge rešitve za duševno in materialno blagostanje slovenskega naroda, razen te, da se zdaj v 8 deželah bivajoči razkosani udje celega slovenskega naroda po postavnem potu v eno kronovino „Slovenijo“ z enim deželnim zborom združijo. Dr. Razlag je potem govoril o potrebi kmetijske šole, ktera naj bi se na deželne stroške napravila v posavski dolini. Vse te sklepe je zbrano ljudstvo enoglasno sprejelo; sklep pa, da bi se zidala dva mosta čez Savo s podporo deželnih blagajnic, stajarske in kranjske, ni obveljal.

Tudi ta tabor se je končal v najlepšem redu, ljudstvo se je mirno razšlo, nekoliko pa jih je v Sevnici ostalo še do pozne noči v čitalnici, kjer so govorili, petje in godba jih razveseljevali.

Pri sevniškem taboru vdeležilo se je dosti Slovencev iz Kranjskega, vendar dotle na Kranjskem še ni bilo nobenega tabora. Nedeljo po sevniškem taboru pa so sklicali Pivčani na Kranjskem, na čelu Miroslav Vilhar, slavnoznani slovenski pesnik in grajščak na Kalci

6. Slovenski tabor na Kalci blizo Zagorja 9. maja 1869.

Nekdaj pred 300—400 leti Kras ni bil taka goličava, kakor je zdaj. Kjer nam zdaj peči in kamenja svoje suha rebra kažejo, so velikanski hrasti obsenčali zeleno trato. Še le Benečani so pokončali vse lepe gozde, porabivši jih za ladije, in burja, ki je niso več ustavljali gozdi, razsajala je s tem večo divjostjo in tako se je spremenil poprej veseli zeleni Kras v kamnitno puščavo. Če pa tudi Kras le pičlo redi svoje prebivalce, ohranili so si vendar ljubezen do domovine in skazali pri pivskem taboru, da so vredni sinovi Slovenije. Vreme je bilo 9. maja prav neugodno, deževalo je skoro celi dan, vendar je privrelo na taborišče več ko 8000 ljudi iz vseh krajev Notranjskega, iz Primorja, Ljubljane, celó Istrija poslala je svoje zastopnike, glavarja in tajnika Kastavškega mesta. Okoli odra vihrale so zastave Sokola, Postojnska, Cerkenska, Planinska in dosti drugih. Za prvosednika je bil enoglasno izvoljen Dr. E. Costa, deželni poslanec tamošnjemu okraju. O zedinjenji Slovencev v eno kronovino govoril je g. Noli iz Ljubljane. Ljudstvo mu je pritrnilo z navdušenim klicem: Živila Slovenija! O ravno tej točki oglasil se je v hrvaškem jeziku glavar Kastavškega mesta. Vpeljavo slov. jezika v šole zagovarjal je g. Domicelj,

duhoven iz Šmarja; slovensko uradovanje v vseh javnih kancelijah pa Dr. Lavrič iz Ajdovščine. Potrebo pogozdenja Krasa dokazoval je Dr. Costa in nasvetoval taboru, naj tirja, da pripomaga pri pogozdenji država in dežela. Po končanem taboru se je množica še nekoliko časa pomudila v gradu Mir. Vilharja in se potem razkropila v najlepšem redu, popevaje slovanske pesmi.

So bili vsi ti tabori mnogoštevilno obiskovani in redno dovršeni, vendar je vse prekosil po ogromnem številu obiskovalcev in po neizmerni navdušenosti za Slovenijo

7. Tabor na Vižmarjih blizo Ljubljane 17. maja 1869.

Skicalo ga je politiško slovensko društvo „Slovenija“ v Ljubljani in ta klic je našel odmev po vseh slovenskih pokrajinah. Od vseh strani so prihajali taborci v neštevilnih trumah. Že prejšnji večer bila je Ljubljana vsa polna rodoljubov; na binkoštni ponedeljek pa je bilo pravo preseljevanje ljudstva. Po železnicah, iz Štajarskega, Trsta in Primorskega, po vseh cestah, peš in po vozeh se je vse trlo ljudi, ki so hiteli na Vižmarje. Vreme je bilo sicer jako neugodno, večkrat se je ploha vlila, vendar ni to zadrževalo taborcev, niti jih motilo med taborovanjem. Na Vižmarjih, eno uro od Ljubljane, tik Save, pred seboj Šmarno goro, stal je na velikem z drevjem ograjenem travniku lepo okinčan oder, okoli njega pa se je gnjelo 30.000 ljudi, in je veselo plapolalo več ko 40 slovenskih zastav, ki so jih poslale Čitalnice in narodna mesta, trgi in vasi. Celo Kranjsko, posebno Gorensko in Dolensko, Slovenski Štajar, Trst in okolica — lepo odlikovali so se tržaški okoličani v svoji narodni obleki — Goričani, Istrijanci, Korošci, vsi so bili zastopani na tem taboru po svojih največjih rodoljubih. Ob 3 uri popoldne nagovori Dr. E. Costa zbrano množino in nasvetuje g. Dr. J. Bleiweis-a za prvosednika. Neprenehajoči živio klici pozdravljali so Dr. Bleiweis-a v dokaz, da Slovenec hvaležno v srci hrani može, ki se trudijo za njegov blagor. Zdaj začenjajo govori, ki so vsi bili z največo navdušenostjo sprejeti, akoravno se je večkrat med taborovanjem taka ploha vlila, da se je posvetovanje moralo za čas vstaviti. Zedinjenje vseh Slovencev je zagovarjal sam prvosednik dr. Bleiweis, ki za to idejo že 27 let se poganja. V imenu štajarskih Slovencev je govoril za zedinjenje dr. Vošnjak; v imenu goriških Slovencev pa dr. Tonkli iz Gorice. Ko potem prvosednik popraša ljudstvo: Jeli je za zedinjenje vseh Slovencev v eno kronovino, vzdignejo na en hip vsi taborci roke, kakor da bi hteli prisegati, da za to idejo hočejo, če je treba, vse žrtvovati, in gromoviti Slava in Živioklici se nepréstano ponavljajo. V tem trenutku je solnce zablješčalo skozi oblake in svoje zlate žarke razsipalo čez cvetočo naravo. To

je bil trenutek, slovesen, imeniten, ki si ga bo v spominu ohranil vsak vdeležnik vižmarskega tabora. Dr. Zarnik je govoril za vpeljavo slovenskega jezika v šole, jedrnato in ljudstvu razumljivo, in takisto za slovensko uradovanje g. Noli, dr. Razlag dokazujeta potrebo posebnega slovenskega vseučilišča v Ljubljani, dr. Costa pa želi, da se naj napravi posebno zavarovalno društvo za Slovence.

Če ravno je bilo 30.000 ljudi nazočih, je vendar skoz in skoz vladal najlepši red. Po končanem taboru se je dosti taborcev podalo v Ljubljano. Vsi pa so izrekli željo, naj bi se skoro spet sklical tabor blizo Ljubljane.

8. Slovenski tabor v Ormuži 8. avgusta 1869.

Tudi deževnemu vremenu prejšnjega dne kljubu se je že zjutraj nabralo precejšno število ljubih gostov posebno pa nas je razveselil glas, da se hoté tudi Hrvatje mnogobrojno tabora udeležiti. Ko se je bila približala ura, za katero je bil prihod hervaških bratov napovedan, hitelo je vse iz Ormuža na obrežje motne Drave, ktereje so se na hrvaškem obalji res že bližali v dolgi vrsti lepo okinčanih voz translajtanski bratje, v posebno obilnem številu narodni Varaždinci z izvrstno vežbano glasbo in slovansko zastavo na čelu — slednja krasen dar in delo domoljubnih varaždinskih gospej in gospic. Bil je vzvišen pogled videti, kako ste se čez motne valove veselo prijateljsko pozdravljale hrvaška in slovanska zastava in marsikdo je pri tej priliki že v duhu gledal milejšo prihodnost, ko bomo Hrvatje in Slovenci kot združeni bratje slovanski pod isto zastavo težili po istem cilji, proti istim dušmanom. Po kratkem pa srčnem pozdravu in odzdravu krenoli smo jo v mesto.

Ob pol 4 uri vzdignili so se zbrani taborci s zastavami in glasbami v dolgem, pisanem sprevodu proti taborišču. Že v mestu so se nam na neštevilnih vozeh pridružili vrli Ljutomerčani.

Med potjo so se nam od vseh krajev z živioklici pozdravljeni in navdušeno odzdravljaje pridruževali taborski obiskovalci, kakor da bi bili iz tal rastle, da je sprevod že štel nekoliko tisoč ljudi, predno smo prišli na taborišče. Slednje — je bil odbor prav srečno izvolil, ter vse lepo preskrbel, vredil in ozalsal. Na taboru je postajalo vedno živejše in glasnejše in ko je g. dr. Petovar ob pol 5. tabor pričel, pozdravili so ga živioklici, katerim ni hotelo biti konca ni kraja. Isto se je ponavljalo, ko je nastopil za predsednika izbrani g. dr. Razlag ali kateri drugi govornik in med govori samimi. G. dr. Razlag je s svojim zvonečim glasom razložil pomen tabora, pozdravil taborce, posebno brate Hrvate (Doneči klici: Živeli Hrvatje, živeli Slovenci!) in si namestnika izprosil g. dr. Zarnika. G. dr. Zarnik je razvijaje potrebo zedinjene Slovenije in razlagaje „kaj je prav za prav slovenščina“ tudi takrat

vedel ljudstvu k srcu govoriti, in pokazal svojo govorniško moč. O istem predmetu je v daljšem, s številkami podstavljenem govoru načrtal g. dr. Vošnjak zgodovino dosedanjega borovanja za zedinjeno Slovenijo, zlasti v štajerskem deželnem zboru, čegar ravnanje s Slovenci in gospodarjenje z deželnim premoženjem je obširno opisal. Resolucija se je navdušeno in soglasno sprejela, pri nasprotnem glasovanji se ni nihče oglasil, dasiravno je bilo tudi nekoliko nemškutarjev ovaduhov nazočih.

Vpeljavo slov. jezika v uradnije je zagovarjal vrednik Tomšič. Izhajaje od premisleka, da zedinjene Slovenije, katero si bomo po svoje vredili, ne dobomo še denes ali jutri, in da nam je torej že zdaj treba gledati, kako si svoje stanje zboljšamo in varujemo svoje pravice, slikal je govornik škodljive nasledke nemškega uradovanja, in h koncu priporočal, naj ljudstvo samo tirja slovenska pisma in naj se ne dá strašiti od čmernih uradniških obrazov, kajti postava in cesar sam nam je to pravico zagotovil in slednji sam tirja, da se nam dá. — O slovenskem jeziku v šolah je govoril znani boritelj za narodno ravnopravnost g. dr. Razlag, razlagal potrebo omike, slikal pomanjkljivost sedajnih šol in krivico, ki se ž njimi godi Slovencem na omiki, in torej tudi na materijalnem blagostanji. Govornik je znal ljudstvu seči do srca in uma, in obilni slavoklici so odgovarjali posameznim oddelkom govora. Brez dvombe pa je govorniška čast 8. avgusta g. Božidara Raiča. Vprašanje: kako bi se morala slovenska mladina vzgajati in podučevati, da bi bila v prihodnosti na večo korist sebi, slovenskemu narodu in državi, je razvijal g. Raič s toliko zgovernostjo, temeljitostjo in iskrenostjo, kakor še nismo slišali govoriti na nobenem taboru, in je ljudstvo tako navdušil, da mu je mlado in staro s povzdignenimi rokami šestkrat priseglo, da hoče ostati pošteno, da hoče braniti svoje narodne pravice itd. Kdor je slišal navdušene klice: „Prisegamo!“ vrnil se je z novim pogumom v boj vsakdanjega narodovega življenja.

Zdaj so prišle na vrsto lokalne stvari. G. dr. Petrovar je priporočal, naj se napravi za ormuški okraj posebna hranilnica. V svojem tehtnem govoru je povdarjal potrebo varčnosti, in koristi imenovanega zavoda. Resolucija je obveljala, kakor tudi ona, naj se napravi na deželne stroške štajerske in hrvaške pri Ormuži most čez Dravo. To točko je branil g. dr. Zarnik in omenjal tudi duševnega mosta, ki ima z nova zvezati Slovence s hrvaškimi brati. H koncu poprime dr. Zarnik še enkrat besedo, razlaga, da se je zbralo v Celji nekoliko nemškutarjev, ki hoté vse to, kar je v Ormuži sklepal slovenski narod, podreti in ovreči. Njegov navsvet, naj se izreče protest proti vsem sklepom, ki bi bili protivni sklepom ormuškega tabora in željam slovenskega ljudstva, sprejel se je soglasno in navdušeno. Na to je sledilo še nekoliko po-

zdravov Hrvatom in njih odzrav, potem pa so zbrani slovenski in hrvaški dijaki stopili na oder in prav lepo prepevali slovanske pesmi, glasbe so svirale, ljudstvo se je v gručah pogovarjalo ali pa iskalo hladila v bližnjih gostiščih — vse v najlepšem miru in redu. Zamolčati ne smemo, da je ljudstvo vselej navdušeno živio klicalo, kader je kateri govornikov omenjal Nj. veličanstva.

Ko se jelo mračiti, vrnilo smo se v dolgem sprevedu veseli in zadovoljni nazaj v ormuško čitalnico, kjer smo imeli prav živ in zanimljiv večer.

Osem taborov smo tedaj Slovenci v kratkem času imeli; vdeležilo se je teh taborov skupaj več ko **90.000** Slovencev! Enoglasno izrečena tirjatev vseh je zedinjena **Slovenija**. Le ta je temeljni kamen našemu blagostanju; zato jo bodemo, kakor dozdej, tirjali tudi zanaprej in ne prenehali trkati, dokler se nam duri ne odpro.

Živila Slovenija!

Faint, mostly illegible text on the page, appearing to be bleed-through or mirrored text from the reverse side of the paper.

Žilva Slovenci

Extremely faint and illegible text covering the bottom two-thirds of the page, possibly representing the main body of the document or a list of entries.

